

El fons patrimonial de l'Agustí M. Vilà i Galí

Joaquim Daban i Massana

Cap del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar

El compromís per la recuperació i protecció dels fons documentals privats

L'Agustí M. Vilà provenia d'una antiga nissaga marinera que va generar i conservar un ric patrimoni documental i que ell custodiava curosament al seu domicili particular (correspondència, quaderns de bitàcola, escriptures notariales, llibres de comptes...). Sens dubte, aquesta circumstància degué estimular la seva curiositat fins al punt que, un cop arribada l'edat de jubilació, va voler investigar sobre l'origen i la història dels seus avantpassats; i és per això que es va dedicar a netejar, llegir, ordenar, numerar i classificar tots i cadascun dels documents que guardava en diferents carpetes: els transcrivía, n'extreia la informació més interessant, els relacionava, els digitalitzava... Però, un cop estudiada al detall la seva història familiar, també va voler fer-ne una anàlisi molt més àmplia que li permetés contextualitzar la vida social, política i econòmica dels seus avantpassats per poder conèixer molt millor la història del seu poble i del seu país. Fou llavors quan va iniciar-se en el món de la investigació històrica que el portà a visitar un munt d'arxius públics i privats.

Sens dubte, el contacte assidu amb la documentació històrica el va sensibilitzar envers la protecció i recuperació de patrimonis documentals privats que es podien conservar a la nostra població. En aquest sentit, l'Agustí M. Vilà va ser un gran col·laborador d'aquest Servei d'Arxiu Municipal perquè va promoure l'ingrés de diferents fons documentals: el fons Tomàs i Maig, el fons Conill, el fons Sardà-Forest, el fons Coll (que incloïa el valuós fons de pergamins de l'antiga universitat de Lloret de Mar)... També, essent president de la Confraria de Sant Elm, va gestionar la digitalització i microfilmació dels llibres sacramentals de la parròquia. Llavors, l'any 2000 va fer possible un acord a tres bandes entre la parròquia, la confraria de Sant Elm i l'Arxiu Municipal, en què la Parròquia permetia que el personal de l'Arxiu seleccionés i descrivís els llibres sacramentals que havien de ser digitalitzats i la Confraria assumia les despeses de tot aquest projecte. Com a contrapartida, s'entregava una còpia de la microfilmació i la digitalització a la Parròquia, a l'Arxiu Municipal i a la pròpia Confraria de Sant Elm. A partir d'aquest projecte es posava a l'abast dels ciutadans tota la informació recollida als llibres sacramentals lloretencs del segle XVI al XIX, i alhora, s'aconseguia protegir aquests llibres de la manipulació d'usuaris i investigadors.

Però l'Agustí M. Vilà, que es preocupava per la protecció i recuperació del patrimoni documental lloretenc, també va ser conscient que no podia quedar-ne al marge i que, per tant, també havia de procurar la bona conservació del seu patrimoni documental familiar. Així, a finals dels anys noranta va començar a plantejar-se quin havia de ser el destí del seu fons familiar, i fou llavors quan inicià un seguit d'ingressos documentals a l'Arxiu. Al principi van ser petites aportacions: una col·lecció de cartells i prospectes dels anys cinquanta i seixanta, un plànol original de l'església parroquial de l'any 1876, una documentació digitalitzada vinculada al capità Antoni Vilà i Balmanya..., fins que l'any 2004 va cedir formalment bona part del seu fons documental familiar dels segles XVIII i XIX, juntament amb tota la documentació que havia

Acte de cessió del fons documental per part del Sr. Agustí M. Vilà i Galí.
Data: 26 de novembre de 2004.

Procedència: SAMLM (M. Assumpció Comas)

anat recollint a diferents arxius de Catalunya i que havia utilitzat per a l'elaboració dels seus estudis històrics. Tot i això, va voler conservar al seu domicili particular determinada documentació que tenia en gran estima: la correspondència del seu pare, les actes notariales de principis del segle XX, la biblioteca eclesiàstica del seu oncle i els quaderns de bitàcola de les diferents embarcacions en què havien participat els seus avantpassats. Gradualment, però, també va anar ingressant aquesta documentació i, com us podeu imaginar, aquestes darreres aportacions les vivia com un comiat. Però, no obstant això, ell va ser plenament conscient de la seva edat i del seu delicat estat de salut, i per aquest motiu va voler assegurar una adequada conservació de tot el seu fons familiar.

La classificació general del fons Vilà

El volum global del fons patrimonial que va dipositar l'Agustí M. Vilà abraça un període cronològic ben ampli: des del 1683 (el protocol notarial de compravenda d'una peça de terra "en lo lloc dit Boadella") fins al 2014 (amb articles que va deixar inèdits). Tota aquesta documentació es conserva, actualment, en 63 capses normalitzades d'arxiu (que ocupen 6,3 metres lineals de prestatgeria). Encara que bona part d'aquest fons documental estigui en suport paper, cal destacar que una gran part de la documentació històrica (des del s. XVII a principis del XX) va digitalitzar-la personalment i ens en va entregar els fitxers corresponents a través de tres discos òptics.

Entre els principals productors documentals del fons familiar caldria destacar-ne els següents: el capità Agustí Conill i Sala (1792-1855), el capità Antoni Vilà i Balmanya (1835-1880), el capità Agustí Vilà i Conill (1865-1900), el capità Antoni Vilà i Conill (1870-1873), la família Saragossa (1683-1869), les famílies Comes, Capdevila i Serra (1760-1887), la família Conill (1713-1879), la família Pujol i Galí (1854), i la documentació generada pel mateix Agustí M. Vilà i Galí (1955-2014).

L'Agustí M. Vilà va ordenar, classificar i descriure la major part de la documentació històrica, i va elaborar un inventari molt exhaustiu. Des del SAMLM vam voler respectar els paràmetres generals de la seva classificació i vam procurar adaptar-la a l'estructura arxivística que s'utilitza en el nostre Servei d'Arxiu (fent unes mínimes modificacions en el sistema de classificació i localització).

La documentació va arribar en molt bon estat de conservació i no va ser necessari aplicar cap mena de tractament per a la desinsectació, ni cap procediment especial de neteja dels documents.

Descripció del seu contingut

Entre les primeres aportacions documentals dutes a terme per l'Agustí M. Vilà, destaca una col·lecció de cartells i prospectes de Lloret de Mar de la dècada dels anys seixanta, que permeten il·lustrar un període ben interessant de la nostra història recent: els anys del "boom" turístic. A partir d'aquesta documentació es pot analitzar l'evolució del disseny gràfic, les ofertes lúdiques que s'oferien als nostres visitants (espectacles flamencs, combats de boxa, curses de braus...) i valorar la qualitat i la quantitat d'artistes que passaren pels diferents espais lúdics lloretencs: Lola Flores, Antonio González, El Sali, Toni Ronald, Los Sírex, El Cordobés... Sens dubte, es tracta d'un tipus de documentació que, a través de mostres o exposicions, permet donar a conèixer un període clau de la nostra història recent.

Posteriorment, va entregar un document de l'any 1876 que estava vinculat a unes obres de millora que es projectaren a l'església parroquial de Sant Romà, i que incloïa un plànol original signat pel mestre d'obres Joan Lluhí Rissech. A través d'aquest document es pot resseguir la història i l'evolució arquitectònica d'un dels edificis més emblemàtics del nostre municipi.

Però fou el dia 26 de novembre de l'any 2004 quan l'Agustí M. Vilà va voler oficialitzar la cessió del seu fons familiar a aquest Servei d'Arxiu Municipal. En aquell acte va fer entrega de documentació ben variada: correspondència, actes notariais, factures, comptes... que abraçaven un període cronològic ben ampli: del s. XVII al XX. Entre els principals productors d'aquest fons caldria destacar la documentació del capità Agustí Conill i Sala (amb informació ben interessant sobre el bergantí *Santa Eulàlia*, sobre el comerç negrer, sobre la construcció de la pollacra *San Francisco de Paula*...), la del capità Antoni Vilà i Balmanya (que inclou correspondència de tipus comercial amb clients i proveïdors de l'Havana, Montevideo, Nova Orleans, Pernambuco, Rio de Janeiro..., amb un llibre copiator de cartes que fou microfilmada i digitalitzada per l'Agustí M. Vilà, i amb molta documentació vinculada a diferents embarcacions: la corbeta *Lídia*, el bergantí *Rápido Catalán*, la dels germans Agustí i Antoni Vilà i Conill (amb contractes de noliejament pel carregament i transport de les mercaderies, i amb documentació relacionada amb el bergantí *Galileo*), la documentació de la família Saragossa (amb protocols notariais que s'inicien al s. XVII i que permeten veure l'evolució i els entroncaments d'aquesta família lloretenca), i la documentació de les famílies Conill, Comes o Capdevila.

A través de tota aquesta documentació es poden fer estudis ben interessants sobre les relacions socials i econòmiques que marcaven la vida quotidiana de les famílies lloretenques entre els

Ingrés dels Quaderns de Bitàcola del fons patrimonial Vilà – Galí.
Data: 24 de setembre de 2013.
Procedència: SAMLM (Jordi Padilla)

segles XVIII i XIX: l'activitat marinera (el procés de construcció de vaixells, la compra i venda de mercaderies, el repartiment de beneficis segons les parts en fusta i en mota...), la transmissió de patrimonis (herències, compravendes, dots...), els plets, etc.

Però, a banda del fons patrimonial familiar, l'Agustí M. Vilà també va fer entrega de tota la documentació que havia generat per realitzar els seus estudis de caràcter històric: notes d'arxiu, transcripcions, fotocòpies, fitxes, dossiers temàtics, esborranys... i que havia elaborat a partir de la documentació que va consultar a molts arxius catalans: l'Arxiu de Protocols de Barcelona, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, l'Arxiu del Museu Marítim, l'Arxiu Històric de Girona... Tot aquest recull d'informació és rellevant per conèixer les fonts d'informació que va utilitzar en els seus estudis (primàries i secundàries)

Finalment, en els darrers anys va anar ingressant aquella documentació que havia volgut conservar al seu domicili particular perquè li tenia gran estima. Primerament, va portar la documentació relacionada amb el seu oncle, el canonge Agustí Vilà i Domènech (1874-1924), una de les personalitats lloretenques més destacades del segle XX, que va impulsar les obres de millora de l'església parroquial de Sant Romà fins a convertir-la en una referència del modernisme sacre a les comarques de Girona (fins que fou parcialment destruïda durant la Guerra Civil). Entre la documentació del canonge caldria destacar la biblioteca auxiliar (eclesiàstica i jurídica) i l'àmplia correspondència amb personalitats destacades de l'època.

Posteriorment, va entregar un petit fons d'imatges vinculades al funcionament de les antigues Escoles Parroquials, que va dirigir mossèn Pere Torrent. A través d'aquestes fotografies es pot apreciar com eren els mètodes pedagògics innovadors que s'aplicaven als alumnes, com eren les aules, com es distribuïa el pati...

I, més tard, va entregar els quaderns de bitàcola de totes les embarcacions que havien estat comandades pels seus avantpassats: la corbeta *Eva*, el bergantí *M. Teresa*, el bergantí-goleta *Rafael*, el bergantí *Vencedor*, la pollacra *Nuevitas*, la fragata *Jaime Cibils*, el pailebot *Lloret de Mar*, el bergantí *Rápido Catalán*, la corbeta *Lídia*, el bergantí *Galileo*..., el prop d'un centenar de llibres que donen notícies detallades sobre cadascuna de les singladures: els temporals, els atacs, les dificultats del viatge...

Gràcies a la bona feina i a la generositat de l'Agustí M. Vilà, avui tota aquesta documentació es troba en perfecte estat de conservació, es guarda adequadament en els dipòsits climatitzats del Servei d'Arxiu Municipal, i està a disposició dels investigadors que vulguin estudiar i difondre el passat del nostre municipi.

El nostre agraïment per la cessió i per la confiança que va dipositar en nosaltres. ■

Ingrés de la biblioteca eclesiàstica del canonge Vilà.
Data: 28 de desembre de 2011.
Procedència: SAMLM (Jordi Padilla)